

LT

LT

LT

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Bruselis, 7.12.2006
KOM(2006) 779 galutinis

AIŠKINAMASIS KOMUNIKATAS

dėl Sutarties 296 straipsnio taikymo viešiesiems pirkimams gynybos srityje

(pateikta Komisijos)

{SEK(2006) 1554}
{SEK(2006) 1555}

AIŠKINAMASIS KOMUNIKATAS

dėl Sutarties 296 straipsnio taikymo viešiesiems pirkimams gynybos srityje

(Tekstas svarbus EEE)

Ižanga

Viešieji pirkimai gynybos srityje sudaro didelę Europos Sąjungos viešųjų pirkimų dalį. Bendras valstybių narių gynybos biudžetas siekia apie 170 mlrd. EUR, iš kurių daugiau kaip 80 mlrd. EUR skiriama viešiesiems pirkimams.

Didžioji šių išlaidų dalis yra išskaidoma gana mažose ir uždaroje šalių rinkose: Europos gynybos sektorius nacionaliniu lygiu išlieka fragmentiškas, jame veikia 25 skirtingi pirkėjai ir 25 skirtingos teisinio reguliavimo sistemos. Šis fragmentiškumas yra pagrindinė kliūtis bendradarbiavimui ir konkurencijai Europoje. Todėl atsiranda papildomų išlaidų ir neveiksmingumo, o tai daro neigiamą poveikį Europos gynybos pramoninės bei technologinės bazės konkurencingumui ir valstybių narių pastangoms tinkamai aprūpinti ginkluotąsias pajėgas.

Viešųjų pirkimų gynybos srityje teisė yra svarbus šio fragmentiškumo elementas. Daugumai viešojo pirkimo sutarčių gynybos srityje netaikomos vidaus rinkos taisyklės, jos sudaromos vadovaujantis nacionalinėmis viešųjų pirkimų taisyklėmis, kuriose numatyti labai skirtingi atrankos kriterijai, skelbimo tvarka ir pan. Be to, valstybių narių gynybos ministerijų skelbiamų konkursų skaičius labai skiriasi. Visa tai gali riboti kitų valstybių tiekėjų galimybes patekti į rinką ir taip trukdyti konkurencijai Europoje.

Todėl savo 2003 m. kovo mėn. komunikate¹ Komisija nurodė, kad viešųjų pirkimų teisė yra viena iš veiksmų sričių kuriant Europos gynybos įrangos rinką (EGIR). 2004 m. rugsėjo mėn. buvo paskelbta Žalioji knyga dėl viešųjų pirkimų gynybos srityje², kurioje suinteresuotųjų šalių buvo prašoma pareikšti nuomonę dėl įvairių galimybių didinti ES valstybių narių gynybos rinkų skaidrumą ir atvirumą. Konsultacijos patvirtino, kad dabartinė teisinė viešųjų pirkimų gynybos srityje sistema veikia netinkamai:

- Išlieka neaiškumų dėl EB sutarties 296 straipsnio, kuriuo valstybėms narėms leidžiama netaikyti vidaus rinkos taisyklių, kai tai susiję su jų gyvybiniais saugumo interesais. Kadangi sunku atskirti, kurie viešieji pirkimai gynybos srityje yra susiję su gyvybiniais saugumo interesais, o kurie viešieji pirkimai nėra susiję su gyvybiniais saugumo interesais, ne visada aišku, kurios taisyklės turėtų būti taikomos konkrečioms sutartims. Todėl taikyti EB sutarties 296 straipsnį sudėtinga, o valstybės narės jį taiko skirtingai.
- Dabartinė Viešojo pirkimo (VP) direktyva, net ir su pakeitimais (2004/18/EB), laikoma netinkama daugeliui viešojo pirkimo sutarčių gynybos srityje, kadangi joje neatsižvelgiama

¹ COM(2003)113, 2003 m. kovo 11 d.

² COM(2004)608, 2004 m. rugsėjo 23 d.

į kai kurias šių sutarčių ypatybes. Todėl daugelis valstybių narių nenori taikyti VP direktyvos gynybos įrangai, net jeigu ji neatitinka 296 straipsnio sąlygų.

Remdamasi šiomis išvadomis, 2005 m. gruodžio mėn. Komisija paskelbė dvi iniciatyvas padėčiai gerinti³:

- (1) priimti Aiškinamąjį komunikatą dėl EB sutarties 296 straipsnio taikymo viešiesiems pirkimams gynybos srityje. Šis komunikatas ne pakeis, o išaiškins dabartinę teisinę sistemą;
- (2) parengti galimą naują gynybos įrangos viešųjų pirkimų direktyvą, kuriai nebūtų taikoma EB sutarties 296 straipsnio leidžianti nukrypti nuostata. Šioje direktyvoje galėtų būti numatytos naujos lankstesnės taisyklės, pritaikytos gynybos sektoriaus specifikai.

Šio komunikato tikslas – užkirsti kelią galimam klaidingam EB sutarties 296 straipsnio aiškinimui ir taikymui viešiesiems pirkimams gynybos srityje. Siekdama šio tikslo, Komisija išdėstys savo nuomonę dėl EB sutarties 296 straipsnio taikymo principų ir paaiškins, kaip ji supranta sąlygas, keliamas leidžiančios nukrypti nuostatos taikymui, atsižvelgdama į Teisingumo Teismo praktiką. Galutinę nuomonę dėl EB sutarties 296 straipsnio taikymo srities pareiškia Teisingumo Teismas.

Šiuo komunikatu negali būti paaiškinti valstybių narių gyvybinio saugumo interesai ar *ex ante* nustatyta, kurioms viešojo pirkimo sutartims taikoma arba netaikoma EB sutarties 296 straipsnyje numatyta išimtis. Jame bus pateikiamos tam tikros gairės sutartis sudarančioms organizacijoms, padėsiančios joms įvertinti, ar išimties taikymas yra pagrįstas.

Pirmasis būtinas žingsnis siekiant didesnio Europos gynybos rinkų atvirumo – dabartinės teisinės sistemos išaiškinimas. Be to, Komisija taip pat vertina galimos naujos direktyvos, skirtos viešojo pirkimo sutartims gynybos srityje, poveikį. Šio komunikato ir tokios direktyvos derinimas gali būti tinkamiausia priemonė EB sutarties 296 straipsnio taikymo problemoms spręsti Bendrijos lygiu. Šias iniciatyvas papildė valstybių narių pastangos stiprinti gynybos įrangos, kuriai taikomas EB sutarties 296 straipsnis, konkurenciją Europoje vadovaujantis Europos gynybos agentūros priimtu elgesio kodeksu.

Šis komunikatas skirtas tik viešiesiems pirkimams gynybos srityje, kuriuos nacionalinės institucijos vykdo Europos vidaus rinkoje. Jame nenagrinėjama prekyba ginklais su trečiosiomis šalimis, kuriai ir toliau taikomos PPO taisyklės, visų pirma Viešųjų pirkimų susitarimas (VPS).⁴

1. TEISINIS PAGRINDAS

³ COM(2005)626, 2005 m. gruodžio 6 d.

⁴ VPS XXIII straipsnio 1 dalyje teigiama, kad „jokia šios Sutarties nuostata negali būti aiškinama taip, kad trukdytų kuriai nors Sutarties šaliai imtis kokių nors veiksmų arba neatskleisti informacijos, kurią ji laiko būtina saugant savo pagrindinius saugumo interesus, susijusius su ginklų, amunicijos, karinių medžiagų pirkimu arba su pirkimu, kuris yra būtinas nacionalinio saugumo ar nacionalinės gynybos tikslais“. Remiantis šiomis nuostatomis VPS 1 priedėlio 1 priedo 3 dalyje yra pateiktas gynybos ministerijų perkamų prekių ir įrangos, kuriai taikoma Sutartis, sąrašas. Į sąrašą įtrauktos tik nekarinės paskirties medžiagos.

Pagal dabartinę ES teisę viešojo pirkimo sutartims gynybos srityje taikomos vidaus rinkos taisyklės. Todėl Direktyva 2004/18/EB⁵ dėl viešojo prekių, darbų ir paslaugų pirkimo taikoma „sutartims, kurias perkančiosios organizacijos sudaro gynybos srityje remiantis Sutarties 296 straipsniu“ (direktyvos 10 straipsnis).

EB sutarties 296 straipsnis išdėstytas taip:

„(1) Šios Sutarties nuostatos nekliudo taikyti šias taisykles:

- (a) jokia valstybė narė neprivalo teikti informacijos, kurios atskleidimą ji laiko prieštaraujančiu gyvybiniais savo saugumo interesams;
- (b) kiekviena valstybė narė gali imtis priemonių, kurias mano esant būtinas apsaugoti gyvybiniais savo saugumo interesams, susijusiems su ginklų, amunicijos ir karinės paskirties medžiagų gamyba ar prekyba; šios priemonės neturi kenkti gaminiui, kurie nėra specialiai skirti karo tikslams, konkurencijos bendrojoje rinkoje sąlygoms.

(2) Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali vieningai pakeisti 1958 m. balandžio 15 d. jos pačios sudarytą gaminių, kuriems taikomos 1 dalies b punkto nuostatos, sąrašą.“

Vidaus rinkos taisyklių netaikymas viešojo pirkimo sutartims gynybos srityje – tai priemonė, susijusi su prekyba ginklais, amunicija ir karinės paskirties medžiagomis. Todėl jos teisinis pagrindas yra EB sutarties 296 straipsnio 1 dalies b punktas. Valstybės narės gali pasinaudoti šia išimtimi sudarydamos viešojo pirkimo sutartį gynybos srityje, jeigu jos laikosi Sutartyje nustatytų sąlygų, kaip jas išaiškino Teisingumo Teismas. Be to, EB sutarties 296 straipsnio 1 dalies b punkto taikymo sritį riboja „gyvybinių saugumo interesų“ sąvoka ir šio straipsnio 2 dalyje minimas karinės įrangos sąrašas.

EB sutarties 296 straipsnio 1 dalies a punkte neapsiribojama vien gynyba, juo apskritai siekiama apsaugoti informaciją, kurios valstybės narės negali atskleisti nepakenkdamos savo gyvybiniais saugumo interesams. Tai gali būti susiję ir su jautrios įrangos viešuoju pirkimu tiek gynybos, tiek saugumo srityse. Tačiau apskritai galimiems slaptumo poreikiams, susijusiems su karinės įrangos viešuoju pirkimu, taikomas EB sutarties 296 straipsnio 1 dalies b punktas.

2. SAUGUMO INTERESAI IR SUTARTYJE NUMATYTI ĮSIPAREIGOJIMAI

Valstybės narės yra atsakingos už savo saugumo interesų nustatymą ir apsaugą. EB sutarties 296 straipsnyje pripažįstama ši išimtinė teisė ir numatyta leidžianti nukrypti nuostata tais atvejais, kai Europos teisės normų laikymasis pakenktų valstybių narių gyvybiniais saugumo interesams.

Tačiau taikant EB sutarties 296 straipsnį viešiesiems pirkimams gynybos srityje, nėra taikoma Direktyva 2004/18/EB – teisinis dokumentas, skirtas užtikrinti pagrindinių Sutarties nuostatų, susijusių su laisvu prekių ir paslaugų judėjimu bei įsisteigimo laisve, laikymąsi viešųjų pirkimų srityje (EB sutarties 28, 43, 49 straipsniai). Šios direktyvos taisyklės įtvirtina

⁵ 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo.

pagrindinius vidaus rinkos principus ir tikslus. Todėl bet koks leidžiančios nukrypti nuostatos taikymas pagal EB sutarties 296 straipsnį yra susijęs su pačia Europos bendrijos esme ir dėl savo pobūdžio yra teisiškai ir politiškai sudėtingas klausimas.

Todėl Sutartyje numatytos griežtos šios leidžiančios nukrypti nuostatos taikymo sąlygos, suderinančios valstybių narių interesus gynybos ir saugumo srityje su pagrindiniais Bendrijos principais ir tikslais. Šiomis sąlygomis siekiama užkirsti kelią galimam piktnaudžiavimui ir užtikrinti, kad leidžianti nukrypti nuostata išliktų išimtimi, taikoma tik tada, kai valstybės narės neturi kitos išeities, kaip tik ginti saugumo interesus nacionaliniu lygiu.

Teisingumo Teismas ne kartą pabrėžė, kad bet kuri nuostata, leidžianti nukrypti nuo taisyklių, skirtų Sutartimi suteikiamų teisių veiksmingumui užtikrinti, turi būti aiškinama siaurai⁶. Be to, Teisingumo Teismas patvirtino, kad tas pats pasakytina ir apie leidžiančias nukrypti nuostatas, taikomas „*situacijose, kurios gali būti susijusios su viešuoju saugumu*“. Byloje *Komisija prieš Ispaniją* Teisingumo Teismas nusprendė, kad Sutarties straipsniai, kuriuose numatytos tokios leidžiančios nukrypti nuostatos (įskaitant EB sutarties 296 straipsnį), yra „*skirti išskirtiniams ir aiškiai apibrėžtiems atvejams. Dėl jų riboto pobūdžio tokie straipsniai negali būti aiškinami plačiai*“⁷.

Todėl EB sutarties 296 straipsnio taikymo sritis ir sąlygos turi būti aiškinamos siaurai.

3. TAIKOMO SRITIS

EB sutarties 296 straipsnio 1 dalies b punkte numatytos priemonės, „*susijusios su ginklų, amunicijos ir karinės paskirties medžiagų*“, išvardytų 2 dalyje minimame sąraše, „*gamyba ar prekyba*“. Šis sąrašas buvo patvirtintas 1958 m. balandžio 15 d. Tarybos sprendimu 255/58. Teisingumo Teismo teigimu, akivaizdu, kad EB sutarties 296 straipsnio 1 dalies b punktas „*neskirtas taikyti veiklos rūšims, susijusioms su gaminiais, išskyrus į [tą] sąrašą įtrauktus karinius gaminius*“⁸.

Be to, aiškinant EB sutarties 1 straipsnio b punktą ir apibrėžiant jo taikymo sritį, būtina atsižvelgti ir į technologijų bei viešųjų pirkimų politikos vystymąsi. Dėl technologijos, atrodo, kad 1958 m. sąrašas yra pakankamai bendro pobūdžio, kad apimtų naujausius ir būsimus pasiekimus. EB sutarties 296 straipsnio 1 dalies b punktas taip pat gali būti taikomas viešajam paslaugų ir darbų, tiesiogiai susijusių su į sąrašą įtrauktomis prekėmis, pirkimui ir šiuolaikiniams įsigijimo metodams, orientuotiems į pajėgumus, jeigu visuomet laikomasi kitų EB sutarties 296 straipsnio taikymo sąlygų.

Tačiau į 1958 m. sąrašą įtraukta tokia įranga, kuri yra tik karinio pobūdžio ir paskirties. Saugumas tampa vis sudėtingesne sąvoka, nes kyla naujų grėsmių, dėl kurių nyksta tradicinė karinės ir nekarinės įrangos, išorės ir vidaus saugumo sampratos skiriamoji linija. Tačiau,

⁶ 1991 m. spalio 4 d. sprendimo byloje C-367/89 *Richardt ir Les Accessoires Scientifiques* 20 punktas; dėl viešųjų pirkimų visų pirma: 1994 m. gegužės 3 d. sprendimo byloje C-328/92 *Komisija prieš Ispaniją* 15 punktas; 1995 m. kovo 28 d. sprendimo byloje C-324/93 *Evans Medical ir Macfarlan Smith* 48 punktas.

⁷ 1999 m. rugsėjo 16 d. sprendimo byloje C-414/97 *Komisija prieš Ispaniją* 21 punktas; 1986 m. gegužės 15 d. sprendimo byloje C-222/84 *Johnston* 26 punktas.

⁸ 2003 m. rugsėjo 30 d. sprendimo byloje T-26/01 *Fiocchi Munizioni prieš Komisiją* 61 punktas; taip pat žr. 1991 m. gegužės 8 d. generalinio advokato Jacobs nuomonės byloje C-367/89 *Richardt ir Les Accessoires Scientifiques* 30 punktą.

kadangi karinių ir nekarinių saugumo pajėgų vaidmuo vis dar skiriasi, paprastai galima atskirti karinės ir nekarinės paskirties viešuosius pirkimus.

I 1958 m. sąrašą įtrauktų gaminių pobūdis ir aiški EB sutarties 296 straipsnio nuoroda į „*specialiai skirtus karo tikslams*“, patvirtina, kad pagal EB sutarties 296 straipsnio 1 dalies b punktą Bendrijos taisyklių galima netaikyti tik įrangos, kuri skirta, sukurta ir pagaminta specialiai karo tikslams, viešajam pirkimui.⁹

Kitą vertus, EB sutarties 296 straipsnio 1 dalies b punktas netaikomas nekarinio saugumo paskirties viešiesiems pirkimams. Vykdam šiuos viešuosius pirkimus, Bendrijos taisyklių nesilaikymas dėl saugumo interesų gali būti pagrįstas VP direktyvos 14 straipsniu, jeigu laikomasi jo taikymui keliamų sąlygų.¹⁰

Kitaip nei EB sutarties 296 straipsnio 1 dalies b punktas, 296 straipsnio 1 dalies a punktas gali būti taikomas ir dvejopos paskirties įrangos, skirtos tiek karinio, tiek nekarinio saugumo tikslams, viešajam pirkimui, jeigu, taikydama Bendrijos taisykles, valstybė narė privalėtų atskleisti informaciją, kurią atskleidusi pakenktų savo gyvybiniais saugumo interesams.

4. TAIKymo SĄLYGOS

I 1958 m. sąrašą įtrauktiems karinės paskirties gaminiams vidaus rinkos taisyklės nėra netaikomos automatiškai. Tarybos sprendime 255/58 nurodyta, kad į sąrašą įtraukta įranga, dėl kurios valstybės narės teisėtai suinteresuotos pasinaudoti EB sutarties 296 straipsnio 1 dalies b punkte numatytais priemonėmis. Kitaip tariant, pačiame Tarybos sprendime nenumatyta automatiškas išimties taikymas. Be to, Teisingumo Teismas ne kartą patvirtino, kad EB sutarties 296 straipsnyje nenumatyta automatiškai taikoma išimtis gynybos srityje¹¹. Priešingai, EB sutarties 296 straipsnis yra išimties teisinis pagrindas, o tai reiškia, kad išimtis į sąrašą įtrauktiems gaminiams gali būti taikoma tada, ir tik tada, jeigu laikomasi EB sutarties 296 straipsnio taikymo sąlygų¹².

Remdamosi EB sutarties 296 straipsniu, valstybės narės gali imtis priemonių, kurias mano esant būtinas savo gyvybiniais saugumo interesams apsaugoti. Pripažįstama, kad šia nuostata valstybėms narėms suteikiama didelė laisvė savo nuožiūra spręsti, kaip apsaugoti savo gyvybinius saugumo interesus¹³. Tačiau jos tekstas („būtinas apsaugoti...“) taip pat parodo, kad ši laisvė nėra nevaržoma. Jau vien EB sutarties 298 straipsnio, nustatančio specialią tvarką, kurios būtina laikytis galimo EB sutarties 296 straipsnio netinkamo taikymo atveju, egzistavimas patvirtina, kad valstybėms narėms nėra suteikta visiška laisvė nuspręsti netaikyti vidaus rinkos taisyklių konkrečiai viešojo pirkimo sutarčiai. Priešingai, „*valstybė narė, norinti remtis [EB sutarties 296 straipsniu], turi pateikti įrodymų, kad minėtos išimties*

⁹ Bylos T-26/01 *Fiocchi Munizioni prieš Komisiją* 59 ir 60 punktai.

¹⁰ Direktyvos 2004/18/EB 14 straipsnyje teigiama: „*Ši direktyva netaikoma viešosioms sutartims, kai jos paskelbiamos slaptomis, kai jų vykdymui pagal atitinkamoje valstybėje narėje galiojančius įstatymus ar kitus teisės aktus privaloma imtis specialių saugumo priemonių arba kai to reikalauja esminių tos valstybės narės interesų apsauga*“.

¹¹ 1999 m. spalio 26 d. sprendimo byloje C-273/97 *Sirdar* 15–16 punktai; 2000 m. sausio 11 d. sprendimo byloje 285/98 *Kreil* 16 punktas; 2003 m. kovo 11 d. sprendimo byloje C-186/01 *Dory* 30–31 punktai.

¹² Taip pat žr. 1985 m. spalio 3 d. Tarybos atsakymą EP narei Van Hemeldonck (1985)0574/F; pagal analogiją: 2000 m. liepos 13 d. sprendimo byloje C-423/98 *Albore* 22–23 punktai.

¹³ Bylos T-26/01 *Fiocchi Munizioni prieš Komisiją* 58 punktas.

neperžengia tokių [aiškiai apibrėžtų] atvejų ribų“, ir įrodyti, „kad išimtys <...> yra būtinos jos gyvybiniams saugumo interesams apsaugoti“¹⁴.

Tik valstybės narės gyvybinių saugumo interesų apsauga pateisina išimties taikymą. Kiti interesai, ypač pramoniniai ir ekonominiai, nors ir susiję su ginklų, amunicijos ir karinių medžiagų gamyba ir prekyba, negali savaime pateisinti išimties taikymo pagal EB sutarties 296 straipsnio 1 dalies b punktą. EB sutarties 296 straipsnis netaikomas netiesioginėms nekarinės paskirties kompensacijoms, kurios, pavyzdžiui, skirtos ne konkrečioms saugumo, o bendriems ekonominiams interesams, net jeigu jos susijusios su viešojo pirkimo sutartimi gynybos srityje, kuriai pagal šį straipsnį taikoma išimtis¹⁵.

Tačiau į valstybių narių saugumo interesus reikėtų atsižvelgti ir Europos mastu. Jie gali skirtis, pvz., dėl geografinių ar istorinių priežasčių. Kitą vertus, integracija Europos mastu skatina vis didesni valstybių narių nacionalinių interesų suartėjimą. BUSP ir ESGP sukūrimas rodo, kad toks suartėjimas taip pat stiprėja saugumo ir gynybos srityje. Valstybės narės visų pirma siekia sukurti bendrą gynybos įrangos rinką bei konkurencingą gynybos pramoninę ir technologinę bazę. Jos į tai turėtų atsižvelgti vertindamos, ar ES viešųjų pirkimų taisyklių, skirtų konkurencijai Europoje skatinti, taikymas pakenktų jų gyvybiniams saugumo interesams.

Be to, EB sutarties 296 straipsnyje minima ne saugumo interesų apsauga apskritai, o gyvybinių saugumo interesų apsauga. Toks susiaurinimas pabrėžia išskirtinį leidžiančios nukrypti nuostatos pobūdį ir aiškiai rodo, kad vien ypatingo karinio į 1958 m. sąrašą įtrauktos įrangos pobūdžio nepakanka norint pagrįsti ES viešųjų pirkimų taisyklių netaikymą. Kitą vertus, ypač siaura formuluotė („gyvybiniai“) šią nuostatą leidžia taikyti tik tiems viešiesiems pirkimams, kurie yra ypač svarbūs valstybių narių kariniams pajėgumams.

EB sutarties 298 straipsnio formuluotė ir atitinkama teismų praktika, kurioje minimas 296 straipsnis, patvirtina, kad šiais motyvais turėtų būti grindžiamas tiek EB sutarties 296 straipsnio 1 dalies a punkto, tiek 1 dalies b punkto taikymas.

5. KAIP TAIKYTI EB SUTARTIES 296 STRAIPSNĮ

Pačios valstybės narės turi apibrėžti savo gyvybinius saugumo interesus ir nustatyti pareigą juos saugoti. Gyvybinių saugumo interesų sąvoka joms leidžia ne tik lanksčiai rinktis šių interesų apsaugos priemones, bet ir įpareigoja laikytis Sutartimi prisiimtų išipareigojimų ir nepiktnaudžiauti šia laisve. Valstybės narės turi atkreipti ypatingą dėmesį į tai, kad EB sutarties 296 straipsnio leidžianti nukrypti nuostata taikoma tik aiškiai apibrėžtais atvejais, ir užtikrinti, kad jos taikymas „*neperžengia tokių atvejų ribų*“¹⁶.

Vienintelė galimybė valstybėms narėms suderinti jų saugumo prioritetus su Sutartimi prisiimtais išipareigojimais vykdant viešuosius pirkimus gynybos srityje yra nuodugniai įvertinti, ar Bendrijos taisyklių netaikymas kiekvienos viešųjų pirkimų sutarties atveju yra

¹⁴ Bylos C-414/97 *Komisija prieš Ispaniją* 22 punktas.

¹⁵ Tai yra kompensacijos (angl. „offsets“), kurių daugelio šalių valdžia reikalauja iš kitų valstybių viešojo pirkimo sutarčių gynybos srityje rangovų kaip būtinosios karinės įrangos pirkimo sąlygos. Šios kompensacijos gali būti pačios įvairiausios: tiesioginės kompensacijos yra tiesiogiai susijusios su viešojo pirkimo sutartimi, netiesioginės – netiesiogiai, jos gali būti karinio arba civilinio pobūdžio.

¹⁶ Bylos C-414/97 *Komisija prieš Ispaniją* 22 punktas.

pagrįstas. Toks vertinimas kiekvienu konkrečiu atveju turi būti ypač nuodugnus, kai EB sutarties 296 straipsnyje numatytos išimties taikymas gali būti vertinamas nevienareikšmiškai.

Tai reiškia, kad perkančiosios organizacijos visų pirma turi įvertinti:

- Kurį gyvybinį saugumo interesą siekiama apsaugoti?
- Koks yra ryšys tarp šio saugumo intereso ir konkretaus viešojo pirkimo sprendimo?
- Kodėl šiuo konkrečiu atveju šiam gyvybiniam saugumo interesui apsaugoti būtina netaikyti Viešojo pirkimo direktyvos?

Be to, EB sutarties 296 straipsnio 1 dalies b punkte nurodyta, kad pagal šį straipsnį taikomos priemonės „neturi kenkti gaminių, kurie nėra specialiai skirti karo tikslams, konkurencijos bendrojoje rinkoje sąlygoms“. Vykdamas viešuosius pirkimus gynybos srityje tai gali būti kompensacijos, ypač netiesioginės nekarinės paskirties kompensacijos. Todėl valstybės narės turi užtikrinti, kad susitarimai dėl kompensacijų, susijusių su viešojo pirkimo sutartimis gynybos srityje, kurioms taikomas EB sutarties 296 straipsnio 1 dalies b punktas, atitinka šią nuostatą.

6. KOMISIJOS VAIDMUO

Komisija negali vertinti valstybių narių gyvybinių saugumo interesų ar karinės įrangos, kurią jos perka šiems interesams apsaugoti. Tačiau Komisija, būdama atsakinga už Sutarties vykdymą, gali patikrinti, ar laikomasi sąlygų, leidžiančių taikyti EB sutarties 296 straipsnyje numatytą išimtį viešojo pirkimo sutartims.

Tokiais atvejais, Komisijai paprašius, valstybės narės turi pateikti reikalingą informaciją ir įrodyti, kad išimtis yra būtina jų gyvybiniam saugumo interesams apsaugoti. Teisingumo Teismas ne kartą pareiškė, kad, „remiantis EB 10 straipsniu, valstybės narės turi gera valia bendradarbiauti pagal EB 226 straipsnį Komisijai vykdamas bet kokius tyrimus ir perduoti jai šiam tikslui visą reikalaujamą informaciją“¹⁷. Tai taikytina visiems tyrimams, kuriuos Komisija atlieka siekdama užtikrinti Sutarties vykdymą, įskaitant galimą EB sutarties 296 straipsnio taikymo viešojo pirkimo sutartims gynybos srityje patikrinimą.

Todėl Komisijai tiriant viešojo pirkimo gynybos srityje atvejį atitinkama valstybė narė turi pateikti įrodymų, kad, atsižvelgiant į ypatingas konkretaus viešojo pirkimo sąlygas, Bendrijos direktyvos taikymas pakenktų jos gyvybiniam saugumo interesams. Tokiomis aplinkybėmis nepakanka remtis geografine ir politine padėtimi, istorija ar įsipareigojimais aljansui.

EB sutarties 287 straipsniu užtikrinama, kad Komisija visokeriopai saugos iš valstybių narių gautos informacijos slaptumą.

Remiantis EB sutarties 298 straipsniu, jei pagal 296 straipsnį taikomos priemonės bendrojoje rinkoje iškraipo konkurencijos sąlygas, Komisija, veikdama kartu su suinteresuota valstybe nare, gali ištirti, kaip šias priemones būtų galima suderinti su Sutartyje nustatytomis taisyklėmis.

¹⁷ 2004 m. liepos 13 d. sprendimo byloje 82/03 *Komisija prieš Italiją* 15 punktas.

Komisija taip pat gali tiesiogiai kreiptis į Teisingumo Teismą, jeigu ji mano, kad valstybė narė netinkamai naudoja EB sutarties 296 straipsnyje numatytomis teisėmis. Tokiu atveju valstybė narė privalo įrodyti išimties taikymo pagrįstumą.

Vertindama galimus pažeidimus, Komisija atsižvelgs į ypatingą gynybos sektoriaus jautrumą. Komisija tuo pat metu tęs parengiamuosius galimos viešųjų pirkimų direktyvos, skirtos karinei įrangai, kuriai netaikomas EB sutarties 296 straipsnis, darbus.